

БОЈАН
ЉУБЕНОВИЋ

**Србијо,
Бог ти
ПОМОГО**

Copyright © 2018, Bojan Ljubenić
Copyright © ovog izdanja 2018, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

**Србијо,
Бог ти
ПОМОГО**

(1)

Драги дневниче,

Одмах да ти се представим, име ми је Тодор Трајковић, сељак сам из села Милошева, округ шумадијски, отаџбина Србија. Сигурно за мене никад ниси чуо, обичан сам човек да обичнији не могу да будем, 'ваких кô ја што сам има на хиљаде, анониман сам од рођења, сам себе у огледалу једва препознам кад се сретнемо. За године ме не питај, не бих ти знао тачно рећи, уосталом српски сељак има само два животна доба, или је у снази, ил' је занемоћао, ја сам 'фала Богу још добро.

Ожењен сам, имам сина и ћерку, жена ми се зове Добрила, е њу можда и знаш, ко је не би знао, Добрила је била јавна личност још док то наука није ни измислила. Кућа ми је извише цркве, трећи сокак с леве стране, зелена капија везана канапом, иза ње воћњак и двадес' ари плаца. Испод ораха наш кер Зељо и мој отац Гавра, до подне један зева, други дрема, па се од подне промене.

Милошево је село ни мало ни велико, из њега се одлази или на гробље или у град, с тим што се с гробља

понеко и врати, а из града ретко ко. Имамо нову цркву и месну заједницу, а стару школу и амбуланту, можда би ваљало да је обрнуто, ал' за то је потребна другачија памет од наше. До центра села води асфалтни пут, а одатле прашњави сокаци, ту су и Гојкова задруга и Рацина механа и нов новцијат семафор, а откуд семафор у село, накнадно ћу да ти испричам. Некад је ту био и споменик народном хероју, ал' пре двадесетак година он изиђе из моде и би проглашен за народног издајника, бисту однесоше, остаде само постоље, тако је и дан-данас, радо бисмо турили неког другог, ама хероја ниоткуда, а богами и народа све мање.

Ти се сад сигурно питаш откуд то да сељак пише дневник, исто сам се и ја питао све док пре неки дан нисам срео комшију Лалета, што га сви зову Луди Лале. Лале ти је у Београду свршио неку високу школу за сликање, али му се наједном све смучило, па се вратио у село, сад поваздан мери сокаке и нешто филозофира, иначе је добар кô 'лебац, једино се изнервира кад му мангупи кажу да је школовани молер.

Е, тај Луди Ладе има дар да прочита човека кô да је књига, чим ме је видео, одмах ме питао:

– Што си ти, Тодоре, тако зајапурен и наоштрен, изгледаш кô експрес лонац пре него што прекипи? – И ја, шта ћу, одмах признам да само што из коже не искочим, дојадило ми брате све, и сетва и жетва, и порез и прирез, и субвенције и интервенције, и власт и опозиција и село и држава, све!

А Лале ће мени:

– Шта се тебе, Тодоре, тичу власт и опозиција, откад тебе брига за државу?

– Не знам откад, али сад ме се тичу, све ме се тиче и не могу више да ћутим и гледам ову пропаст, на дупе

бих проговорио да смем, али не смем, ако кренем да причам, тешко да ћу да станем. Кад је човеку развезана пертла мож' да се саплете и разбије главу, исто и кад му је развезан језик...

– А ти онда пиши дневник – вели Лале.

– Кад је још ко чуо да сељак пише дневник – питам га ја, а он каже да је сад такво време дошло, пишу и неписмени па што не бих и ја, папир трпи све па ће и мене, само да пазим да то што пишем нико не нађу ни Добрила ни власт, изговорена реч овде уђе, онде изађе, а написано је друго, 'оће због тога глава да лети.

– Па где онда да сакријем дневник? – питам га ја, а он каже да ставим под мотику, у Србији нико више мотику у руке не узима, ту ти је дневник најсигурнији.

И, ево, баш ту га и мећем, није Лале луд кô што људи веле.

До скорог виђења, мој дневниче,

Твој Тодор

(2)

Драги дневниче,

Опет ја, Тодор, сељак и села Милешева, сећаш ме се писò сам ти ономад. Не бих те цаба потезао, него ме мука натерала, ноћу ока не могу да склопим, ево о чему се ради.

Ја сам ти, дневниче, почео много да мислим. Оно знам да сваки човек мора да мисли, али ја га баш претерах. Доскора сам мислио умерено и повремено, онако како поштенем човеку и домаћину приличи, али ево већ неко време мислим непрестано, 'оће глава да ми пукне. А кад српски сељак почне да мисли, то на добро не може да изиђе, тако је било и биће. Сељак има да мисли на њиву и стоку, да посеје и пооре и то му је довољно, што се каже да има мишљење за најнужније потребе.

Јер шта сељаку треба да има своје мишљење? Он треба да има свој забран, трактор или ловачког кера, а мишљење му је чист луксуз. Уосталом, нашег сељака за мишљење нико никад није ни питао, па се некако и свикò да без њега живи. Мој отац Гавра читав је век провео а да

никад своје мишљење није имао, место њега је мислила ил' моја мајка Босиљка ил' Партија, ил' Комитет, па шта му фали. Ако сељаку мишљење некад и затреба, он га позајми од некога ко има напретек, послужи се, па му после врати, да се одужи дометне једно десетак јаја, туђе мишљење таман толико вреди.

Е, тако је било некад, а сад све све променило.

Ево мој случај, поваздан размишљам о свему и свачему, о томе шта је било и шта ће бити, зашто је овако а не онако, моја ми Добрила каже: „Ти си, Тодоре, опасно почео да филозофираш, да ниси што болестан?“ Ја је, наравно опсујем, помери се жено с места, откуд ја узем да филозофирам, али и сâм видим да нисам исти, ујутру кад устанем глава ми тешка кô наковањ.

А да сам једини ни пô јада, него видим цело село почело да мисли. Имамо ту у центру једну задругу, испред ње се предвече окупљамо, то нам је сад и дом културе и месна заједница и комитет, па да видиш кад станемо да мислимо. Ја не идем често, више сам дописни члан, али кад одем, имам шта да чујем. Кренули моји сељаци да мисле, не зна се ко више и гласније, једни о држави, други о странкама, трећи о светским силама, скупштина им није равна. Још кад газда Раца донесе нову туру пива, поделе се на власт и опозицију, радикале и либерале, Русе и Американце, па удри једни по другима, од Кулина бана до трећег светског рата.

Нико даље од Крагујевца није путовао, а сви боље знају и од Кремља и од Беле куће, једино своје куће и имања не помињу, кажем ти, дневниче, то неће да изађе на добро. Тешко држави у којој сви мисле, а нико ништа не ради.

Тако бар ја мислим.

(3)

Драги дневниче,

Овај свет је начисто полудео а и моја жена Добрила с њим. Јутрос, пре него да помуземо краве, приђе ми и каже:

– Ја више нећу да будем сељанка!

– Ма, шта ми рече – кажем ја – а шта хоћеш да будеш?

– Не знам шта хоћу – вели она – али сељанка више нећу, нико у селу више неће да буде сељак па нећу ни ја!

– Како нико црна жено – запрепасти се – шта друго човек на селу може да буде него сељак?

– Е, може, мој Тодоре, још како да може, погледај мало око себе па ћеш да се увериш! Баци поглед преко плота па ћеш да видиш да комшија Велизар већ годину дана никоме не дозвољава да га зове сељаком, каже он је сад фармер и тачка. Ено ти и Мике Лабавог, има месец дана како је скинуо шајкачу и метнуо каубојски шешир, сретнем га јуче, вели: „Од када сам кућу и окућницу прекрстио у ранч, процветао сам, главу не дижем од туриста.“ А виде ли, Тодоре, да је Жика Бамбус на ону

његову страћару турио овоооолика слова па написо: ВИЛА РАДМИЛА, тако му се жена зове, па она сад кад иде селом, не иде него лебди, кô да је грофица! Је л' ти сад јасно што ни ја више нећу да будем сељанка?

Отвори ми очи жена нема шта. Стварно, бре, у нашем селу више сељака не можеш да нађеш ни за лек. Нико више не рани и не тови, сви узгајају, нико више не оре и не копа, сви обрађују, нико више нема имање, сви имају газдинство, не излазе на пијац, већ на тржиште, оно што је некад била задруга сад је кластер, чудна је нека мода настала...

– Није то, децо, нама првина – јави се однекуда и мој отац Гавра што све слуша и кад спава – одувек су српског сељака хтели да изметну од њега самог и претворе га у нешто друго, да не личи на себе ни на иког свог. Ено после ослобођења дођоше неки у село и рекоше стигло је ново доба, сви има да се учланите у колхозе и совхозе, нема више ништа ваше, све је задружно. Сељак више неће да буде сељак већ пољопривредник, ратар или задругар, шта већ ко воли, само оно што је одувек био не сме да буде. И да видиш како се наши сељаци намах преобратише, у општини кад уписују занимање они уместо „сељак“ пишу „индивидуални пољопривредни произвођач“, зној их пробије док сроче, али сричу. А кад се посвађају једни другима вичу: „Нисам ја с тобом овце чувао“, а још им опанци пуни брабоњака. Тако је било тад, тако је и сад.

– Па шта да се ради, тата? – питам ја, а он само одмахује руком:

– Ништа – вели – баш ништа, како дође тако прође, српски сељак може да се маскира и у војводу од Кента, а твоја Добрила у Софију Лорен, али слаба вајда, чим

изваде руке из џепова одају их жуљеви и она црна српска земља испод ноктију што се никако не спира...

Паметан је мој Гавра, није ни чудо што је он мени отац а не ја њему.

Твој Годор

(4)

Драги дневниче,

Српско село ти је велика тајна, може човек у њему да се роди и умре, а да никад до краја докучи ни сељаке ни обичаје. Ево, пре неки дан каже мени моја ћерка Јелица:

– Тата, јеси чуо тата да се у Милошеву појавио вампир?

– Ћути, дете – велим јој ја – немој да те неко чује, ти у Јагодини учиш за учитељицу, а причаш такве ствари, смејаће ти се цело село.

– Па у селу сам то и чула – каже она – сви само о томе зборе, то ти је данас, што се оно каже, чиста ексклузива.

– Добро, а кажу ли ко се то повампирео – питам ја док резујем лозу, а зној са мене само липти.

– Па још се не зна – вели она – видео га Гојко Славићин, ал’ га није препознао, толики га страх ухватио да се дао у бежање, до Горњег Луга стигао је трчећи.

– Е, ако га је Гојко видео онда је то сигурно покојни Стеван, Гојко му се много мота око удовице, ни четре’с дана није прошло, а он почео око ње да облеће.

– Ти си тата, шашав – рече ми Јелица и уђе у кућу, а ја на вампира намах заборавих.

Неко вече после тога сиђем до задруге, доле конференција у току, ал’ све некако у пола гласа и потајно, кô да је окупација.

– Каква је ово пометња? – питам, сви само хуху и одмахују главом, нико никог у очи не гледа. Понудим туру пива, али друштво листом одбија.

– Ау – рекô – чим ви пиво нећете значи ствар је озбиљна.

– Зар ти, Тодоре, ниси чуо да се у селу појавио вампир – јави се Пера Буљина – ноћима нас већ терорише, а ти ништа.

– Па зар ви још о томе – зачудим се. – Ко се то повампирео, зна ли се? – Нико не зна тачно, мож’ да буди и овај и онај, вампири сви једни на друге личе, ал’ народ у страху, многи су га већ видели, пола села у џепу носи бели лук. – Људи – кажем – 21. век је, ко још верује у вампире – кад ти они скочише на мене, једва се одбраних.

Шта да се ради, да л’ да позовемо телевизију или да одемо у цркву, телевизија је надлежна за већа чуда, одлучисмо ипак да прво одемо у цркву.

– Попови покојнике испраћају на онај свет, ваљда они знају да л’ се ови враћају назад – рече Буљина и стварно, исти дан нашу делегацију прими прота Света. Изложимо му ситуацију, питамо има ли вампира или не, он се дубоко замисли па рече:

– Чуо сам за ваш проблем и да знате да сте у праву, од Саве Савановића до данас вампира је увек било, него ви будите смерни и побожни, па ће он сам отићи.

Скуп се намах растури, а ја намерно остадох задњи, приђем проти па му кажем:

– Свето, паметан си и учен човек, откуда сад да и ти верујеш у вампире?

– Ма, не верујем, Тодоре, него је л' видиш како нам се село задњих дана променило набоље, пијани се отрезнили, синови се не свађају око очевине, омладина раније леже, ништа тако човека не продобри као страх од непознатог, тај нам вампир више ваља него владика и председник општине заједно.

– А зар се не бојиш да ће свет касније да ти се смеје – питам, а он вели:

– Не треба мени награда на земљи, већ на оном свету.

Кад то чух, вратих се кући и још са капије наредих Добрили да тури венац белог лука на прозор.

Твој Тодор

(5)

Драги дневниче,

Човек се обрука исто као и што падне, кад се најмање нада оклизне се и друсне о ледину не знајући шта га је снашло. Тако сам се неки дан обрукао и ја, ево испричаћу ти све потанко како је било.

Једног јутра бану пред нашу капију неки човек, пита је ли ово кућа Трајковића.

– Јесте, којим добром? – потврдих, а он каже:

– Срећно вас нађох, твој отац Гавра крстио је мог Миленка, ево сад ми се родило унуче, па дођох да нађем старог кума.

Човека никад нисам видео, ал мож' да буде, свашта је мој Гавра у животу радио, пустим га у авлију, а Гавру пробудим испод ораха, кад ти он скочи и стаде да се љуби с гостом, ене Мића из Браничева, заједно су војску служили у Вараждину и обећали коме се прво роди син овај други ће да га крсти, тако је и било, Гавра кумовао Миленку, отад се нису видели скоро пола века.

Кад престадоше да се лупају по раменима и кад пописмо по коју, вели мени отац:

–Тодоре, ја сам матор да идем у Браничево, али ти мораш, старо кумство се не одбија.

– Јашта него је тако – додаде кум Мића – мом Миленку се родила девојчица, али јој још име нисмо дали, чекамо кума да предложи, весеље навелико спремамо.

Није ми баш мило да бијем толики пут, али видим нема ми друге, обећам да ћу да дођем и два дана касније моја Добрила и ја кренемо у госте. Ја обукô стајаће одело, белу кошуљу, тегет сако, браон панталоне и црне ципеле, а Добрила скинула мараму и метнула ’ладну трајну, па кô нови.

У село К., Браничевски округ (намерно не пишем цело име да не ширим бруку), стигнемо око поднева, село велико и богато, посвуда оне капије што бљеште и штитају за очи, а испред њих лавови, соколови и остале звери, стра’ човека да ухвати.

Кумови нас дочекаше није могло боље, музике, пића, печења и преко мере, новорођенче лепо и здраво кô јабука, ја му у недра гурнух колико сам имао и могô, Добрила размота погачу меку кô душа и све беше лепо док не дође ред да ја као кум предложим име за кумче.

Машим се за џеп, извадим артију и кажем нека се девојчица зове Јелица, Србијанка или Слободанка, то су моја три предлога, па нек родитељи слободно изаберу које им се најлепше чини.

Како сам то рекô за софром настаде мук, Миленко пребледе, а снаја се ухвати за столицу, само што се не сруши. Видим ја нешто не штима, али не знам шта, кад ето ти Миће, вели:

– Извини, куме, али код нас овде су та имена давно изашла из моде, обичај је сад да се женска деца зову

Изабела, Теодора или Ана Марија, срамиће нам се дете у школи међу другом децом.

Е, мој Тодоре, помислих, није ни требало такав затуцан да крећеш из Милошева, али гласно промуцах да родитељи имају мој благослов да ћерку крсте како они хоће, њима, видим, паде камен са срца.

Кад увече седосмо у аутобус за кући, ћути Добрила, ћутим ја, а обоје исто мислимо, кад је дошло време да нам страно буде боље од домаћег, ускоро ће нам све домаће бити страно.

Твој Тодор

(6)

Драги дневниче,

Испричаћу ти ово, а ти ако хоћеш веруј, ако нећеш не мораш. Елем, ономад гледамо *Лојшо*, на нашем листићу наравно ћорак, али неко извуче „седмицу“, добитак бог те пита колико милиона, кад одједном објавише – срећни листић купљен у селу Милошеву, задња пошта та и та.

У кући настаде општа цика и вриска, бог те мазô, добитник из нашег села, није мала ствар! Стадосмо да претурамо по џеповима, да није неко случајно уплатио па заборавио, јок, имамо само један листић, овај недобитни. Мој син Воја начисто побеснео, сваки пут уплати бар три комбинације, овај пут ништа, срећа му никад није била тако близу, а он баш сад неоправдано одсутан.

Следећег јутра у селу општи метеж, нагрнуо народ на киоск код Живане, сви би да сазнају ко је срећни добитник, ал' се она куне да не зна, пола села сања 'леба без мотике, ко би знао коме се посрећило. Сутрадан стигле

новине и телевизија, Живана даје интервјуе кô Милка Планинц, али тајну нико не откри.

Пролазе дани цело се село мерка испод ока, купи ли неко више од двеста грама саламе одмах је сумњив. Прорадише људима и машта и завист, нико ништа не ради, сви маштају о милионима.

Кад, једног дана испред задруге Раде Гоља извади пун џеп пара и части гајбом пива!

– Откуд ти паре, Гољо? – питају га, а он каже:

– Отишô сам у пензију па је ред да частим.

– Какву црну пензију кад ти никад ништа ниси радио – упорни су они, а Раде се само смешка и плаћа. Гоље су иначе од памтивека сиротиња били, туђу земљу радили на надницу, а своје нису имали ни кол’ко за у саксију, а он ти је њихов прави представник.

Прође још неколико дана кад ето ти Раде доведе у село голфа, вели пензионо му исплатило заостале пензије па купио ауто. Наравно, нико му не поверова, до увече пронесе се глас селом: срећни добитник је – Раде Гоља.

Е, да само видиш како Раде постаде популаран. Нема куће која га у госте не позва, на свакој слави седи до домаћина, председник општине му долази на ноге, а ови из сеоског фудбалског клуба му нуде место председника. Само да се докопају Српске лиге, а после ни Лига шампиона није далеко.

А Раде свуда стиже, гепек напунио бомбоњерама па дели шаком и капом. У селу није било човека који са њим није имао неке планове, али једног дана Раде Гоља просто нестане! У први мах помислисмо да је отишао на пут око света или тако нешто, али кад се ни после месец дана не врати, сви се разочараше и вратише својим пословима.

Нећеш веровати, мистерију открих баш ја.

Једног јутра одох у градску болницу у посету комшији Стаменку, кад видим до њега у кревету лежи Раде Гоља! Од завоја на лицу и телу једва сам га познао.

– Откуд ти? – питам, – Где су ти милиони? – а он се једнако смешка.

– Какви – каже – милиони, никад их нисам ни имао.

– Па откуд паре, откуд голф? – питам, а он вели:

– Тодоре, ти знаш да моја кућа никад пара није имала, зато нас и зову Гоље, е кад се оно пронео глас о милионима, ја реших да једном у животу будем богат. Ал' за срећу је потребно двоје, један да се радује, други да му завиди, па зато дођох у Крагујевац и од каматара позајмих поголему суму. Трошио сам док сам имао, правио се да сам баш ја срећни добитник, а кад сам све потрошио нађоше ме они зеленаши и ево где заврших. Али ми није жао, једном у животу сам живео кô човек, видео ко ми је прави пријатељ, а ко није, и још приде мазнуо конобарицу Босу, богами је вредело. А ако питаш ко је стварно добитник, појма немам, знам само да се те недеље баш код Живаниног киоска покварио аутобус за Крагујевац, силан свет пазарио код ње.

Прича тако Раде и смеје се, никад срећнијег човека болница није видела.

Твој Тодор

(7)

Драги дневниче,

Ти сигурно ниси чуо за Колета Пешка, и боље што ниси, тај је наше село обрукао за век и векова. У Милошево је стигò ономад кад је кућа Станића остала празна, само дошò и рекò да је он једини наследик, и још да је доскора живео у Паризу, где је свршио фризерски занат.

Одмах нам је упао у очи, како и не би, ко се још из Париза врће у Милошево, па још носи уске панталоне и минђуше у оба ува, и приде се, срамота ме да кажем, брије испод мишке. Косу везао у реп, а кад шета селом мало заноси, (да простиш, кò муда у косидбу), па се намах проби глас да је наш нови комшија сигурно оне друге сексуалне оријентације, знаш већ које.

То одмах постаде главна тема, испред задруге крену и клађење да л' јесте, да л' није, како да се то провери.

– Лако – рече газда Раца – понудите му Лепу Зорицу, па ако је одбије све је јасно.

Тако и ураде, позову Лепу Зорицу, надалеко чувену по лепоти и спремности за кооперацију, она једно вече

закуца Колету на врата, он је лепо прими и угости, али за више од тога не хтеде ни да чује.

Ствар беше научно потврђена и Коле Француз одмах доби нови надимак – Коле Пешко. Истина, кад се ујдурма са Зорицом рашчула, Коле се умало не поби са газда Рацом, клео се у све што има да није то што село мисли и да је прави мушкарац, али у то нико не поверова.

Једно време живео је кô у кућном притвору, нит је где ишао, нит му је ко долазио, знали смо само да воли пецање и шах, и ништа више. Али једнога дана Коле у свом дворишту отвори фризерску радњу, наравно ниједно мушко не хтеде под његове маказе, али се он убрзо рашчу по свом мајсторају и јефтиноћи, па жене, једна по једна, нахрупише код њега. Веридбе, свадбе, славе, преславе, испред Колетове куће вечито гомила женскадије, мужеви им нису бранили, мајстор ем добар, ем јефтин, ем безопасан, шта ћеш боље.

Све је то тако ишло док наједном Марица Стевина не остаде трудна. Откуд да затрудни сад кад дваес’ година није могла, миц по миц откри се тајна – отац је Коле Пешко! У селу настаде паника, диже се кука и мотика, хоће фризера да линчују због преваре на сексуалној основи, очеви стадоше кришом да загледају своју децу, на ДНК (Да Није Колетово) анализу тих дана се ишло кô на вакцинацију.

Једног јутра сретнем Колета Француза крај реке и не издржим да га питам да ми објасни случај. Он ме кроз смешак погледа па рече да је он нама лепо говорио да је прави мушкарац, а ми му нисмо веровали.

– Добро, а Лепа Зорица? – упитих.

– Ти знаш, Тодоре, да ја играм шах?

– Знам – рекô – ал’ какве то везе има?

– Има, има – насмеја се он. – Е, тада сам жртвовао квалитет за партију!

Тако рече Коле па оде, а ја остадох да гледам за њим и присећам се кад је моја Добрила задњи пут турала ’ладну трајну.

Твој Годор

(8)

Драги дневниче,

Човек никад не сме да слуша жену, па макар жена сто пута била у праву. Ево има већ неко време како ме моја Добрила убеђује да наша кућа треба да се пусти у тај сеоски туризам, вели, народ просто пошашавео за одмором на селу, сувим златом плаћа само да дође и преспава у нашој брвнари, што је сад сви зову етно-кућа.

– Каква, жено, етно кућа – кажем јој. – И сама знаш да нам је то некад била штала за стеона говеда, ено је једва стоји, само што се не сруши.

– Па туристи баш то и воле – не да се Добрила – што старије њима је боље, само мало да прекречимо, туримо пар кревета и ето нама гостију. Ја ћу и да им кувам и да их служим, ти ради што и иначе, што да не узмемо који динар кад нам се може.

Тако ме кљуцала све док не попустих, она сва срећна одма' позва ту агенцију што доводи госте, они једва дочекаше, веле, туристи само што нису. И стварно,

једнога јутра испред наше капије заустави се бели мерцедес. Изађем напоље, кад имам шта и да видим, из лимузине излази Зоћа Скакавац из Голубинца са све женом и децом!

– Шта ћеш ти овде? – питам га. – Он рашири очи, вели:

– Јеси то ти Тодоре? Да л' је могуће да ћу годишњи одмор баш код тебе да проведем!

Кад то чух, паде ми мрак на очи.

– Какав црни годишњи одмор, откуд теби Зоћо годишњи одмор кад си сељак као и ја? До Голубинца одавде нема пет километара!

– Немој тако – вели он – Голубинци су за Милошево метропола, откад ми имамо семафор и спортску кладионицу, а ви ништа. Него, помози нам да се распакујемо, једва чекам да почнем да уживам у сеоском туризму, баш сам се села ужелео!

Гледам час Добрилу, час Зоћу, мислим се да л' прво да одробијам њу или њега, срећом она брзо рече

–Тодоре са агенцијом смо потписали уговор да сваког госта мора да примимо, сад нема назад.

И тако се Скакавци уселише у нашу етно–шталу, а за мене почеше најдужих седам дана у животу. Зоћа се цео одмор није одвајао од мене, ја косим, он легне у хладовину па звиждуће, ја музем он узме фото–апарат па ме слика, само шета и налази мане, ракија му блага, месо недосушено, сир неслан, и све тако, бар да нешто хоће да помогне него ни да чује, вели:

– Бих ја, Тодоре, ал ја сам сад туриста на годишњем одмору.

Одужи се та недеља кô војни рок, да би још који дан, Зоћа би постао прва жртва сеоског туризма у Србији, срећом прође и та мука, Скакавци стадоше да се пакују,

а мени не даде ђаво мира него издвојим Зоћу са стране па га питам да ми призна да је намерно баш код мене дошô на „одмор“.

– Сећаш ли се, Годоре, кад сам ономад од твог оца Гавре просио твоју сестру Радицу? – пита он.

– Сећам се – рекох.

– А сећаш ли се да су твоји били ради да ми је дају све док ти не рече како сам ја згубидан и ленштина, те да док си ти жив један такав у вашу кућу неће да уђе?

– Сећам се.

– Е па, сад сам ушао!

Насмеја се Зоћа па уђе у мерцедеса, а ја кренух за Добрилом да јој нешто важно кажем!

Твој Тодор

(9)

Драги дневниче,

Ти знаш да је у нас обичај, да не кажем правило, да син обрука оца, то му некако дође природно и редно, али мени се десило обрнуто, мене је обрукао рођени отац. И то не само мене него читаво село и, нећеш веровати, Европску унију приде! Знам да мислиш да претерујем, какве везе мој Гавра има са Европом питаш се, али ево све ћу да ти објасним.

Елем, неки дан у Милошево стиже глас да нам у госте долазе високи представници Министарства пољопривреде и Европске уније да одрже неко предавање, те да је пожељно да домаћини из села присуствују лично и прилично.

Кажем себи, Тодоре има да идеш, стигло је ново доба, српски сељак не може да остане слеп код очију, ванредно се окупам и обријем јербо не долази нам Европска унија сваки дан у госте. Придвече упалим трактор и запуцам пред дом културе, кад на пола пута ето ти мог Гавре.

– Где си ти пошô? – питам, а он каже:

– Идем и ја на предавање, зар сутра, ако Србија уђе у Европу, ја једини да останем непросвећен.

Тешко да ћеш ти то да дочекаш помислих, ал' ништа не рекох, само ме нека црна слутња обузе, мој је Гавра познат као зајебант, направиће неки куршлус, кô да гледам.

Дом културе беше пун кô кад је ономад певао Мирослав Илић, само је још лепше и свечаније изгледао, на бини заставе Србије и Европске уније, чојани сто и ред киселе воде, не прође много ето и званица, на челу Бата Шарени, позната вишестраначка личност из нашег округа, за њим још двојица у шпицастим ципелама и тегет оделима.

Тешко да сте вас тројица њиву икад видели, мислим се, ал' ћутим. Скуп отвори Бата Шарени, кô што је и ред прво закука над судбином српског села и апелова на младе да не одлазе у град, само заборави да каже да је већ два стана купио у Крагујевцу и да је своју децу одавно послао на школе у Београд.

После њега за реч се јави онај из министарства, наравски рече да је пољопривреда наша развојна шанса и додаде да премијер и министри ноћу ока не могу да склопе од сикирације за српским сељаком, нема дана а да не помисле како да му помогну. Онда најави високог госта из Данске који ће сад да нас упозна са стандардима Европске уније.

Високи гост устаде и прво што уради из једног џепа исуче нож, а из другог извади јабуку. Каже:

– Видите каква је ова ваша српска јабука сва квргава и спечена, а погледајте ову европску каква је румена и округла. – То рече па ону нашу јабуку пресече напола и баци у канту. Онда извуче парадајз па рече: – Видите

какав вам је парадајз, један оваки, други онаки, а погледајте европски, сви исти кô близанци. И парадајз исече и баци. Извади онда наш домаћи краставац па рече: – Овакав крив краставац Европа не дозвољава – те и њега исече и баци.

Још је нешто хтео да извади, али наједном у дому културе зашкрипаше столице и народ поче масовно да излази, да не кажем бежи. Бора Шарени повика да се људи врате, ал' не вреди, разбежа се куд који, пропаде скуп док си реко кекс!

Сутрадан ујутру пред нашу авлију заустави се ауто, а из њега изађе Бора Шарени, бесан као рис.

– Где ти је онај луди отац што зајеба Европску унију?
? – пита ме са капије.

– Шта причаш, море, како зајебо? – зачудих се.

– Па лепо, јуче кад је господин Кристенсен почео да сече краставац, твој Гавра подбунио сељаке да ће ускоро да им исече ону мушку ствар ако им није у складу европским стандардом. Народ се поплашио и побегô!

– Је л' могуће?

– Јашта него је могуће, тако нам је после рата упропастио и аналфабетски курс па нам пола села остало неписмено!

Твој Годор

(10)

Драги дневниче,

Ако до сада ниси схватио какви смо ми у Милошеву, после овога што ћу да ти напишем све ће ти бити јасно. Код нас је сада лето, и то не обично већ једно од оних кад се сунце састави са земљом па данима пржи и топи све што му се нађе на путу. Кише нема ни за лек, изгоре кукуруз, изгоре жито, стока обамрла, жега је таква да и сунцокрети од сунца окрећу главе.

Народ се унервозио, у временску прогнозу гледа ко у икону, једни псују Бога, други озонску рупу, мука је толика да нема шта нисмо пробали, жене певале до доле, прота Света трипут читао молитву за кишу, чак је и Тома Брља оставио ракију и почео да пије воду, али с неба ни капи.

Е, онда једне вече испред задруге јави се Луди Лале и упита:

– Шта би људи с оним вашим пројектом за наводњавање, није ли време да га сад активирате, ако још једно овакво лето дочекате поцркаћете од глади?

Сви се намах сложише с њим:

– Време је јакако – повикаше углас. Више нема одлагања, у месној заједници састанак сутра увече, једина тачка дневног реда – самодопринос за наводњавање!

Од ове жеге можда и нешто добро испадне, помислим ја и кренем кући кад ето ти иза мене старог учитеља Томе.

– Учо, шта ти мислиш о свему овоме – питам га, а он тек погледа у небо и ко за себе рече:

– Само да не падне киша.

Стара прзница, помислих ја и убрзах корак, вазда је био контраш, још од ономад кад је о нашем крају написао некакву књигу и оцрнио нас на пасја уста, нико га у селу не воли.

Сутрадан се у месној заједници окупили сви домаћини, председник Божа отвори састанак и објави радосну вест, јест да наш пројекат наводњавања стар тридесет година, ал' је применљив колико одмах, стручњаци извели рачуницу, толико и толико пара по домаћинству и градња креће одмах.

Одлично, сложисмо се углас, цена нија мала ал' ће да нам се исплати,

– Е ако је тако – рече Божа – онда сутра увече опет сви на исто место да потпишемо уговор и донесемо прву рату.

Опет ја кренем кући осокољен, опет учитељ Тома иде иза мене, не издржах него га боцнух:

– Шта на ово кажеш, учо, а? – Он опет погледа ка небу па промрмља:

– Само да не падне киша.

Гори земља, а он бога моли да не падне киша, побеснех, да није учитељ, опсовао бих га сто посто, овако само продужих кући.

Ту ноћ, изненада и без најаве отвори се небо и проли киша какву Милошево одавно није видело! Пију људи, пије стока, пије жедна земља, а летња киша само липти, пада ноћ и дан. Ја предвече сав срећан ставим паре у џеп и кренем у месну заједницу на састанак, кад тамо ћорак – нема никога! У ћошку седи само учитељ Тома и смешка се.

– Шта је ово, где су људи, где је самодопринос за наводњавање? – упитах.

– Добар си човек, Тодоре, али ни као ђак ниси био много бистар – рече ми учитељ. – Чим падне киша, наш човек заборави на наводњавање кô на лањски снег, тако ти је овде већ годинама.

– А зато си ти бога молио да не падне киша? – схватих коначно.

– Зато – потврди стари учитељ. – Јер што рече Бранко Ћопић: „Знам ја нас јебô ти нас.“

Твој Тодор

(11)

Драги дневниче,

Као и свуда у Србији, и у Милошеву овог септембра дечица пођоше у школу. Много волим да их видим док упарађени и свечани пролазе крај наше авлије, одмах ми се врати вера у сељака и село. Додуше, некад их је било много више, али и сад их, богу хвала, има довољно да нам власти школу не замандале, што је највећа несрећа за свако место.

Док их гледам мало ме жацне око срца што и наша кућа ђака нема, ал' кô велим Јелица још за учитељицу учи, а Воја кô и свако мушко чека задњи воз. Надам се да ћу и то да доживим, јер сад се у српском селу иметак не мери по хектарима и ланцима земље, већ по броју унучади, цаба ти богатство ако нема ко да га наследи.

Овај први септембар некако је свечанији него обично јер је у Милошево стигао нови учитељ. Дошао је издалека, чак из неке Грделице, о њему се не зна много сем да је висок и наочит, прави делија, за разлику од учитељ Томе који је био мудар, ал' одбојан и посве невољен човек.